

**МІНІСТЕРСТВО ЕКОЛОГІЇ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ
(Мінприроди)**

вул. Митрополита Василя Липківського, 35, м. Київ, 03035, тел. (044) 206-31-00, (044) 206-31-64;
факс (044) 206-31-07; E-mail: secretar@menr.gov.ua Код ЄДРПОУ 37552996

№ _____

на № _____

Верховна Рада України

**Народному депутату України
Колеснікову Д.В.**

Про запит народного депутата України

Шановний Дмитре Валерійовичу!

На доручення Прем'єр-міністра України від 28.09.2017 № 38066/1/1-17 та від 14.10.2017 № 38066/3/1-17 Міністерство екології та природних ресурсів України спільно з Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України опрацювали Ваш депутатський запит від 21.09.2017 № 57/180 щодо екологічного стану в Україні та надає в додатку інформацію в порядку поставлених питань.

Додаток: на 16 арк. в 1 прим.

З повагою

Міністр

Остап СЕМЕРАК

029186

*

Які перспективи розвитку (стратегія) екологічної політики в Україні у секторальному та територіальному відображенні?

З метою забезпечення реалізації підрозділу 8 «Належне екологічне врядування» розділу II «Ефективне врядування» середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 квітня 2017 року № 275-р, Мінприроди підготувало законопроект «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» (далі - Стратегія), який пройшов громадське обговорення та готується для подання на погодження до заінтересованих центральних органів виконавчої влади.

Формулювання цілей та стратегічних завдань відбувалося таким чином, щоб вони були спрямовані на ліквідацію причин негативних явищ, а не їх наслідків.

Основними засадами державної екологічної політики мають стати: досягнення рівності та збалансованості складових розвитку (економічної, екологічної, соціальної), орієнтування на пріоритети сталого розвитку; міжсекторальне партнерство та залучення заінтересованих сторін; врахування екологічних аспектів та оцінка наслідків під час прийняття управлінських рішень, при розробленні документів, які містять політичні та/або програмні засади державного, галузевого (секторального), регіонального та місцевого розвитку.

Передбачається, що положення Стратегії і розроблені на її основі національні плани дій будуть інтегровані в регіональні програми соціально-економічного розвитку та деталізовані на рівні регіональних планів дій з охорони навколишнього природного середовища Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва і Севастополя, на основі яких будуть розроблені місцеві плани дій з охорони навколишнього природного середовища, підготовлені на рівні міських, сільських та селищних рад.

У результаті виконання місцевих планів дій передбачається посилити роль органів місцевого самоврядування в процесі реалізації державної екологічної політики, визначити напрями її вдосконалення з урахуванням регіональної специфіки.

Які питання екології повинні (мають) бути в числі державних пріоритетів; - який план дій на 2017-2018 роки має Уряд з охорони навколишнього природного середовища?

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 квітня 2017 року № 275-р затверджено середньостроковий план пріоритетних дій Уряду до 2020 року та план пріоритетних дій Уряду на 2017 рік.

Зазначеним розпорядженням визначено наступні пріоритети у сфері охорони навколишнього природного середовища:
розвиток мінерально-сировинної бази;

забезпечення ефективного та безпечного поводження з відходами;
запобігання зміні клімату та адаптація до неї;
збереження природної спадщини;
належне екологічне врядування;
стале управління водними ресурсами.

У плані пріоритетних дій Уряду на 2017 рік визначені кроки, які мають бути виконані відповідальними за їх виконання органами влади.

Як виконується Закон України "Про Загальнодержавну цільову програму "Питна вода України" на 2011-2020 роки" в частині фінансування заходів програми щодо забезпечення питною водою населення в необхідних обсягах і відповідно до встановлених нормативів?

Відповідно до Закону України «Про Загальнодержавну цільову програму «Питна вода України» на 2011-2020 роки» (далі - Програма) виконавцями заходів, передбачених Програмою, є Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації.

За інформацією Мінрегіону, для вирішення питань забезпечення населення країни якісною питною водою прийнято Загальнодержавну цільову програму «Питна вода України».

За час дії Програми вона була профінансована за рахунок коштів державного бюджету лише на 25,1%.

На період 2011-2020 років передбачено фінансування у розмірі 9471,7 млн. грн., з яких із державного бюджету – 3004,3 млн. грн., у т.ч. у 2011-2012 роках – 438,9 млн. грн.

У 2011 році з державного бюджету було профінансовано виконання находів на загальну суму 264,7 млн. грн., з яких освоєно 154,0 млн. грн.

За рахунок зазначених бюджетних коштів у повному обсязі було виконано роботи з будівництва 6,8 км водогону, будівництва та реконструкції 23 водопровідних очисних споруд, 8 водопровідних насосних станцій, 40 артезіанських свердловин, 3 водонапірних башт, впроваджено 149 локальних та колективних установок (пристроїв) доочищення води для питних потреб у місцях її безпосереднього споживання.

У 2012 році з державного бюджету було профінансовано виконання находів на загальну суму 182,5 млн. грн, з яких освоєно 115,715 млн. гривень.

За рахунок коштів Програми проведено погашення кредиторської заборгованості за минулі роки (48,89 млн. грн.), збудовано та реконструйовано 47 водозабірних свердловин; збудовано 10 бюветів; 5 станцій знезалізнення питної води; 5 водопровідних очисних споруд; встановлено 3 установки доочищення питної води; оснащено 1 лабораторію здійснення контролю якості води сучасним обладнанням.

За час дії Програми за рахунок коштів з місцевих бюджетів було виконано нове будівництво та реконструкцію:

769 км водопровідних мереж;

86 од. водопровідних очисних споруд;
163 од. водопровідних насосних станцій;
363 од. водозабірних споруд;
48 водонапірних башт;
119 резервуарів чистої води;

впроваджено 705 локальних та колективних установок доочищення води.

Це надало змогу вирішити проблеми питного водопостачання в окремих населених пунктах, але комплексно проблему водопостачання країни не розв'язано.

Законами України про державний бюджет України у 2013-2016 роках Мінрегіону не передбачалися видатки на виконання заходів Загальнодержавної цільової програми «Питна вода України» на 2011-2020 роки.

Відсутність фінансування Програми негативно впливає на своєчасність планового проведення заходів з модернізації існуючих водопровідних споруд і мереж та будівництва нових, що в свою чергу значно погіршує якість питної води централізованого водопостачання.

Водночас з метою удосконалення законодавства в сфері питного водопостачання та водовідведення, врегулювання відносин, пов'язаних з відведенням, транспортуванням та очищенням стічних вод, а також для запобігання погіршенню якості води в джерелах питного водопостачання через скиди в системи централізованого водовідведення стічних вод підприємствами Мінрегіоном розроблено, та Верховною Радою України 18.05.2017 прийнято Закон України № 2047-VIII «Про внесення змін до Закону України «Про питну воду та питне водопостачання».

Також Мінрегіоном розроблено проект наказу «Про затвердження Правил приймання стічних вод підприємств у комунальні та відомчі системи каналізації населених пунктів України», який після процедури погодження з заінтересованими центральними органами виконавчої влади буде подано на державну реєстрацію до Мін'юсту.

Що, робить Уряд для гарантування екологічної безпеки ядерних об'єктів і радіаційного захисту населення і навколишнього середовища?

У межах компетенції Мінприроди інформуємо, що на сьогоднішній день, згідно із Загальнодержавною програмою зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС, забезпечено безпечне утримання енергоблоків №№ 1, 2, 3, першого сховища відпрацьованого ядерного палива (СВЯП-1), об'єкту «Укриття», фізичний захист ядерних матеріалів, які знаходяться на промисловому майданчику Чорнобильської АЕС, а також дотримання вимог МАГАТЕ щодо їх зберігання.

Контрольовані параметри об'єкта «Укриття» стабільні. Персонал Чорнобильської АЕС виконує регламентні роботи з пилопригнічення на об'єкті, запобігання ядерної активності паливовмісних мас та інші роботи.

Введення в експлуатацію нового безпечного конфайнменту (Арки) над зруйнованим енергоблоком № 4 Чорнобильської АЕС знизить надходження

радіоактивних аерозолів із об'єкту «Укриття», що зменшить об'ємну активність радіонуклідів в повітрі зони відчуження.

Зміна режиму експлуатації об'єкта «Укриття» призведе до вирівнювання температури та унеможливить потрапляння опадів у приміщення де знаходяться залишки палива, уповільнить процеси утворення радіоактивних аерозолів та створить перешкоди їх надходженню в атмосферу. Очищення приземного шару повітря від радіонуклідів сприятиме загальному покращенню радіологічної ситуації в зоні відчуження та в Україні в цілому.

Після введення в експлуатацію нового безпечного конфайнменту, яке заплановано на кінець 2017 року, буде продовжено роботу щодо перетворення об'єкта «Укриття» в екологічно безпечну систему відповідно до Стратегії перетворення об'єкту «Укриття».

Відповідно до Закону України «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи» забезпечення належного рівня радіаційної безпеки населення на території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи здійснюється шляхом проведення дозиметричної паспортизації населених пунктів України; контролем за рівнями радіоактивного забруднення продуктів харчування, лісових продуктів тощо; реалізації та впровадження заходів, пов'язаних з радіологічною реабілітацією забруднених територій.

Щороку у державному бюджеті України за бюджетною програмою «Радіологічний захист населення та екологічне оздоровлення території, що зазнала радіоактивного забруднення» передбачаються видатки на заходи, пов'язані з забезпеченням радіаційного захисту населення, а саме на:

здійснення контролю за рівнем радіоактивного забруднення продуктів харчування, сільськогосподарської продукції та продукції лісового господарства;

недопущення повторного локального радіоактивного забруднення території зони безумовного (обов'язкового) відселення у Житомирській області внаслідок лісових пожеж, оновлення мінералізованих смуг навколо полишених населених пунктів, підкошування трав та забезпечення належного санітарно-екологічного стану 22,0 тисяч гектарів небезпечних за радіаційним фактором земель;

підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації кадрів із питань радіаційної безпеки населення, яка здійснюється Українським радіологічним учбовим центром для кваліфікованого виконання завдань із радіологічного захисту населення, яке постраждало внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Разом з тим, необхідно зазначити, що виділені на відповідний рік держбюджетом кошти не забезпечують виконання в повному обсязі передбачених законодавством заходів із екологічного оздоровлення забруднених територій та радіаційного захисту населення (недопущення споживання насамперед забрудненого молока та м'яса), що в свою чергу не покращує радіологічну ситуацію на цих територіях.

Так, за даними проведених дозиметричних паспортизацій населених пунктів, забруднених унаслідок Чорнобильської катастрофи, у 31 населеному

пункті Волинської, Житомирської та Рівненської областей забруднення молока в 2-9 разів перевищували допустимі рівні.

Для покращення ситуації необхідно провадити агрохімічні та агротехнічні заходи на сільськогосподарських угіддях, а саме залуження і перезалуження луків і пасовищ у зоні гарантованого добровільного відселення, внесення підвищених норм мінеральних добрив має прямий вплив на зниження забруднення радіоцезієм картоплі, злаків і овочевої продукції, впровадження комбікормів з радіопротекторними властивостями, що дає зниження надходження радіоцезію в молоко в 1,5- 3 рази.

Проте, незважаючи на те, що ДАЗВ щорічно при підготовці бюджетного запиту подає пропозиції на виділення коштів на проведення заходів, які покращать радіаційну безпеку населення, кошти не виділяються.

З метою об'єктивної оцінки безпеки на території зони відчуження здійснюється постійний радіаційно-екологічний моніторинг навколишнього середовища.

За допомогою автоматизованої системи контролю радіаційного стану у безперервному режимі проводиться контроль за потужністю еквівалентної дози гамма-випромінювання на 39 пунктах спостереження, розташованих на території зони відчуження, у тому числі на проммайданчику ДСП «ЧАЕС» і у м. Славутичі.

Результати радіоекологічного моніторингу дозволяють оцінити радіаційний стан головних компонентів природного середовища у зоні відчуження.

Довідково: До системи радіаційно-екологічного моніторингу зони відчуження входять пункти спостережень різного призначення (місця виробничої діяльності, ландшафтні полігони, гідрологічні споруди, пункти відбору проб приземного шару атмосфери, планишети радіоактивних випадінь радіонуклідів з атмосфери, спостережні свердловини тощо). Інформація за результатами моніторингу оперативно направляється на адреси міністерств, інших державних органів, наукових установ – всього на 22 адреси, у тому числі – РНБО, МОЗ, Мінприроди, ДІЯРУ, ДСНС, Генпрокуратура та інші.

Особлива увага в зоні відчуження приділяється здійсненню водоохоронних заходів, завдяки побудованим впродовж 1991-2003 років водоохоронним спорудам ліво - та правобережжя р. Прип'ять, постійному підтриманню їх у нормальному стані, що дозволяє вдається зменшити забруднення р. Дніпро радіонуклідами.

Водоохоронні споруди забезпечують також унеможливлення залпового скиду радіонуклідів під час весняних та осінніх повеней.

На виконання вимог законодавства України у зоні відчуження здійснюються лісогосподарські заходи, які передбачають охорону лісів від пожеж, шкідників, хвороб та лісопорушень, а також створення нових лісових насаджень для використання їхніх захисних функцій із зменшення обсягу виносу радіонуклідів за межі зони відчуження.

Які дії робляться для зведення до мінімуму шкідливих наслідків аварії на Чорнобильській АЕС?

Проводяться роботи із зменшення обсягів винесення радіонуклідів з території зон відчуження і безумовного (обов'язкового) відселення шляхом зміцнення бар'єрів безпеки, зокрема здійснення лісозахисних заходів, підтримки діючих і створення нових водоохоронних споруд, а саме:

- технічне обслуговування водоохоронних споруд зони відчуження і зони безумовного (обов'язкового) відселення в басейні р. Прип'ять;

- контрольний огляд водоохоронних споруд зони відчуження;

- технічне обслуговування 5-ти меліоративних систем зони відчуження і зони безумовного (обов'язкового) відселення;

- контрольний огляд елементів 5-ти меліоративних систем зони відчуження;

- контрольні огляди елементів меліоративних систем та 7-ми меліоративних систем зони безумовного (обов'язкового) відселення;

- ремонтно-відновлювальні роботи на водоохоронних спорудах та меліоративних системах зони відчуження і зони безумовного (обов'язкового) відселення;

- технічне обслуговування контрольно-спостережних свердловин;

- контрольний огляд свердловин, берегового відсікаючого дренажу м. Прип'ять, контрольно-спостережних свердловин, свердловин водопониження зони відчуження і зони безумовного (обов'язкового) відселення;

- тампонаж колодязів;

- тампонаж свердловин берегового відсікаючого дренажу та контроль-спостережних свердловин;

- рубки формування та оздоровлення лісів, інші рубки, ліквідація захащеності;

- патрулювання лісів, перелогових земель, водної акваторії з метою охорони їх від пожеж, лісопорушень та браконьєрства;

- догляд за мінералізованими смугами та протипожежними розривами;

- розчищення кварталних просік та доріг протипожежного призначення від вітровальних і сніголамних дерев;

- утримання огорожі периметру зони відчуження та відновлення знаків ідентифікації зони відчуження;

- утримання пожежно-оглядових веж;

- утримання протипожежних водойм та водозабірних майданчиків;

- ремонт доріг протипожежного та лісогосподарського призначення;

- створення мінералізованих смуг;

- лісопатологічне обстеження лісів;

- садіння лісових культур;

- сприяння природному поновленню лісів;

- заготівля та переробка посадкового матеріалу.

Забезпечується проведення радіаційного та дозиметричного контролю, радіаційно-екологічного моніторингу забруднених територій, експлуатація та

обслуговування автоматизованих систем радіаційного контролю стану зони відчуження, проведення індивідуального дозиметричного контролю персоналу.

Виконуються роботи зі збирання, перевезення, зберігання, захоронення радіоактивних відходів, що утворилися внаслідок Чорнобильської катастрофи, експлуатації та обслуговування об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, а саме:

- експлуатація пункту захоронення радіоактивних відходів (ПЗРВ) «Буряківка»;

- експлуатація сховищ радіоактивних відходів ПЗРВ «ІІІ-я черга ЧАЕС», «Підлісний»;

- обслуговування пунктів тимчасової локалізації радіоактивних відходів «Стара будбаза», «Нова будбаза», «Рудий ліс», «Станція Янів», «Прип'ять», «Нафтобаза», «Піщане плато», «Копачі», «Чистоголівка»;

- обслуговування пункту спеціальної обробки (дезактивації) транспортних засобів «Лелів»;

- експлуатація санперепускників «Лелів», «Буряківка», «Прип'ять» та спецпальні «Прип'ять»;

- дослідження стану та кількості РАВ на території зони відчуження, інвентаризація РАВ, формування баз даних, реєстру РАВ та кадастру сховищ;

- ліквідація траншей (буртів) з РАВ пунктів тимчасової локалізації РАВ;

- захоронення РАВ на ПЗРВ «Буряківка»;

- проведення переоцінки безпеки пунктів тимчасової локалізації радіоактивних відходів та пунктів захоронення радіоактивних відходів.

Здійснюються заходи із забезпечення функціонування Чорнобильського радіаційно-екологічного біосферного заповідника.

Що Уряд планує робити для поліпшення екологічного стану басейнів річок України та якості питної води.

Основним та вагомим кроком щодо поліпшення екологічного стану басейнів річок України та якості питної води було прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впровадження інтегрованих підходів в управлінні водними ресурсами за басейновим принципом» від 04.10.2016 № 1641-VIII (далі – Закон).

Закон став першим етапом у напрямку досягнення високого ступеня екологічної та економічної ефективності використання водних ресурсів.

Перехід від адміністративно-територіального до басейнового управління водними ресурсами насамперед потребує удосконалення законодавства в частині встановлення правових норм, спрямованих на практичне запровадження системи інтегрованого управління водними ресурсами за басейновим принципом, таких як гідрографічне та водогосподарське районування території України, повноважень органів державного управління та органів місцевого самоврядування тощо.

На інституційному рівні запровадження інтегрованого управління водними ресурсами потребує:

оптимізації функцій і повноважень центральних (у тому числі шляхом децентралізації владних повноважень) та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування щодо розпорядження та управління водними ресурсами;

удосконалення діючої структури басейнових та обласних управлінь водних ресурсів, що належать до сфери управління Держводагентства;

здійснення оцінки сучасного екологічного стану основних річкових басейнів України та розроблення на їх основі елементів планів управління річковими басейнами.

На сьогодні розроблено та прийнято 7 підзаконних актів, які спрямовані на регулювання водних відносин та управлінських процесів у межах басейнів річок, зокрема накази Мінприроди:

від 26.01.2017 № 23 «Про затвердження Типового положення про басейнові ради», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 17.02.2017 за № 231/30099;

від 26.01.2017 № 25 «Про виділення суббасейнів та водогосподарських ділянок у межах встановлених районів річкових басейнів», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 14.02.2017 за № 208/30076;

від 26.01.2017 № 26 «Про затвердження Порядку розроблення водогосподарських балансів», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 17.02.2017 за № 232/30100;

від 06.02.2017 № 45 «Про затвердження Переліку забруднюючих речовин для визначення хімічного стану масивів поверхневих і підземних вод та екологічного потенціалу штучного або істотно зміненого масиву поверхневих вод», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 20.02.2017 за № 235/30103;

від 03.03.2017 № 103 «Про затвердження Меж районів річкових басейнів, суббасейнів та водогосподарських ділянок», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 29.03.2017 за № 421/30289.

Крім того, постановою Кабінету Міністрів України від 18.05.2017 № 336 затверджено Порядок розроблення плану управління річковим басейном.

Постановою Кабінету Міністрів України від 31.05.2017 № 372 «Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 08.04.1996 № 413 і від 20.08.2014 № 393» внесено зміни у Порядок ведення державного водного кадастру, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 08.04.1996 № 413.

Для забезпечення впровадження положень Директиви № 2007/60/ЄС про оцінку та управління ризиками затоплення Держводагентством опрацьовано та надані відповідні пропозиції щодо погодження проекту наказу МВС «Про затвердження Методики попередньої оцінки ризиків затоплення» та проекту постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку розроблення плану управління ризиками затоплення», розроблених відповідно до статті 1071 Водного кодексу України.

Розпочато роботу щодо удосконалення системи моніторингу вод, у тому числі і щодо визначення повноважень центральних органів виконавчої влади,

зокрема, розробляється проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку здійснення державного моніторингу вод».

Крім того, здійснюється розробка проектів наказів Мінприроди «Про затвердження методики віднесення масиву поверхневої води до одного з класів екологічного та хімічного станів масиву поверхневої води», «Про затвердження методики визначення масивів поверхневої та підземної води».

Наступний вагомий етап - це прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, що регулюють відносини, пов'язані з одержанням документів дозвільного характеру щодо спеціального водокористування».

Дозвіл на спецводокористування – це не тільки інструмент управління кількістю води у басейні річки, а і важіль впливу на її якість, оскільки дозвільний орган регулює скиди забруднюючих речовин у водні об'єкти з урахуванням інтересів водокористувачів.

Розпочата робота щодо створення геопорталу водних ресурсів України, який у 2018 році буде доступним для усіх.

Відповідно до вимог Водної Рамкової Директиви ЄС у геопорталі буде міститися інформація про розташування та межі поверхневих водних об'єктів за такими дескрипторами: для річок – площею водозбору більше 10 км², для озер – площею більше 0,5 км².

Одночасно, Порядком розроблення паспорта водного об'єкта, затвердженим наказом Мінприроди від 18.03.2013 № 99 (zareestrovano в Мін'юсті 18.05.2013 за № 3775/23307), передбачена розробка паспортів водосховищ, ставків та озер для передачі їх у користування на умовах оренди. Інформація про погоджені паспорти вноситься до відповідного переліку паспортів, що є елементом обліку поверхневих водних об'єктів.

Отже, впровадження зазначених нормативно-правових документів забезпечить поліпшення екологічного стану басейнів річок України та якості питної води, що надзвичайно актуально на сьогодні для України, надасть можливість гарантованого забезпечення населення та галузей економіки водними ресурсами належної якості та у необхідній кількості, а також впровадження в Україні найкращих міжнародних практик з управління водними ресурсами.

Які дії проводяться для стабілізації і поліпшення екологічного стану в містах і промислових центрах?

На виконання Основних засад (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2020 року, затвердженої Законом України від 21 грудня 2010 року № 2818-VI Мінприроди здійснюється робота по інтеграції її положень в місцеві плани дій з охорони навколишнього природного середовища, підготовлені на рівні місцевих громад.

Такі плани є інструментом, який дозволяє здійснювати ефективне екологічне планування на місцевому рівні за участі громадськості, місцевої влади і спеціалістів, ранжирування екологічних проблем та визначати першочерговість природоохоронних заходів.

Мінприроди також здійснюється робота по імплементації вимог Директиви 2011/92/ЄС Європейського Парламенту та Ради про оцінку впливу окремих державних і приватних проектів на навколишнє середовище (кодифікація), що дозволить забезпечити обґрунтованість прийняття рішень щодо планованої небезпечної діяльності та врахування інтересів громадськості під час прийняття таких рішень, зменшення рівня соціальної напруженості в громадах.

23.05.2017 Верховною Радою прийнято Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» № 2059 VIII. Наразі Мінприроди виконуються заходи із розроблення підзаконних нормативно-правових актів.

Розроблено проекти постанов Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля», «Про затвердження Критеріїв визначення планованої діяльності, її розширення та зміна, які не підлягають оцінці впливу на довкілля», «Про затвердження Порядку передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та Порядку ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля», які проходять процедури консультацій з громадськістю та погодження.

В Україні залишається вкрай актуальним питання створення сучасної системи поводження з відходами, які є одними з найважливіших чинників надмірного антропогенного навантаження на навколишнє природне середовище, в першу чергу в містах і промислових центрах.

Мінприроди ініціювало розроблення Національної стратегії управління відходами до 2030 року, якою визначені основні напрямки, керівні принципи та критерії прийняття рішень, спрямовані на врегулювання проблемних питань у сфері поводження з відходами. 13 липня 2017 року проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року» був оприлюднений на офіційному порталі Мінприроди для громадського обговорення.

В основу Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року закладені положення та принципи Європейського законодавства про відходи, зокрема Рамкової Директиви № 2008/98/ЄС про відходи, Директиви № 1999/31/ЄС про захоронення відходів, Директиви № 2006/21/ЄС про управління відходами видобувної промисловості. Тобто нова державна політика управління відходами базується на європейських підходах з урахуванням українських реалій.

Окремим розділом Стратегії є поводження з побутовими відходами, у тому числі механізми організації регіональних систем поводження з відходами, які мають максимально ефективно впровадити роздільне збирання ресурсоцінних та небезпечних компонентів побутових відходів.

Також, основними цілями Стратегії є зменшення кількості несанкціонованих сміттєзвалищ і заміна їх на регіональні полігони, що відповідатимуть вимогам Державних будівельних норм України, заохочення до попереднього оброблення твердих побутових відходів перед видаленням на полігони та зменшення кількості видалених відходів через розвиток сучасної інфраструктури для оброблення.

Створення інтегрованої системи поводження з відходами здійснюватиметься на засадах міжмуніципального співробітництва, що передбачатиме об'єднання зусиль органів місцевого самоврядування для впровадження належної системи об'єктів поводження з побутовими відходами (сміттєперевантажувальних станцій, сміттєсортувальних ліній, сміттєпереробних заводів, об'єктів з оброблення, перероблення і видалення відходів, регіональних полігонів тощо), враховуючи принципи значної економії та географічної доцільності.

Після схвалення Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року буде визначено набір інструментів, який дозволить забезпечити повноцінне впровадження принципу розширеної відповідальності виробника щодо окремих груп відходів для дотримання п'ятиступеневої ієрархії поводження з відходами.

Також інформуємо, що Мінрегіоном спільно з проектом Twinning «Впровадження системи управління відходами електронного та електричного обладнання (WEEE) в Україні» розроблено законопроекти «Про батареї, батареї і акумулятори», «Про відходи електричного та електронного обладнання».

Основною метою законопроектів є створення системи поводження з батареями, батареями і акумуляторами, їх відходами і відходами електричного та електронного обладнання шляхом запровадження розширеної відповідальності виробника, що сприятиме мінімізації негативного впливу небезпечних компонентів у складі побутових відходів для збереження якості ґрунту, води та атмосфери на засадах, передбачених Директивою ЄС щодо відходів, та зменшенню обсягів захоронення цих відходів на полігонах.

Найбільш актуальним для України на даний час є забезпечення екологічної безпеки в окремих районах Донецької та Луганської областей, що зазнали зовнішньої агресії.

Критичність ситуації в Донецькій та Луганській областях, які охоплюють територію близько 30 тис. км², обумовлена тим, що воєнні дії відбуваються у великому промисловому регіоні з високою концентрацією потенційно небезпечних об'єктів, до яких належать шахти, металургійні, хімічні та енергетичні виробництва, накопичувачі промислових відходів, у тому числі небезпечних тощо, руйнування яких створює небезпеку життєдіяльності населення та безпосередньо впливає на усі параметри довкілля.

Наразі із 150 вугільних шахт 115 перебувають на окупованих територіях, з яких повністю зруйновано 7, ще 63 працюють в режимі відкачування води, діючими є 24 шахти. Лише 35 шахт знаходяться на контрольованій Україною території.

Значна частина звільненої території Донецької та Луганської областей загальною площею близько 7 тис. км² забруднена вибухонебезпечними предметами та потребує проведення заходів розвідки і гуманітарного розмінування.

Найбільш уразлива ланка в системі життєзабезпечуючих чинників населення – це вода. Нині для Донбасу вода є ключовим індикатором екологічного стану навколишнього середовища.

Сьогодні, до складу водогосподарського комплексу входить 31 водосховище (раніше 48), по 18 встановлюються і контролюються режими робіт, а це 90% запасів води для Харківської, Донецької і Луганської областей.

З метою вирішення проблемних питань в екологічній сфері Донецької та Луганської областей 11.05.2017 під головуванням Віце-прем'єр-міністра України - Міністра регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України Зубка Г.Г. проведено нараду, за результатами якої:

Мінприроди спільно з Донецькою та Луганською облдержадміністраціями розроблено Порядок та План проведення комплексного екологічного обстеження об'єктів критичної інфраструктури на території східних регіонів України. Зазначений План знаходиться на стадії узгодження та визначення обсягів і механізму фінансування заходів;

Мінприроди разом з ОБСЄ розпочато проект з інвентаризації об'єктів критичної інфраструктури, що несуть еколого-техногенну загрозу;

на базі Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління створено Центр еколого-ресурсного відновлення Донбасу;

в рамках проекту «Визначення шкоди завданої довкіллю на сході України» Координатором проектів ОБСЄ (КП ОБСЄ) в Україні було проведено дослідження щодо оцінки стану довкілля та визначення ризиків екологічної безпеки, на основі якого розпочато роботу над підготовкою рекомендацій щодо пріоритетів екологічної безпеки та перспективного відновлення довкілля на сході України.

Чи планує Уряд будівництво нових і реконструкцію діючих потужностей очисних каналізаційних споруд?

Постановами Кабінет Міністрів України від 4 липня 2017 р. № 473 «Деякі питання використання коштів, передбачених у державному бюджеті за програмою 2401270 «Здійснення природоохоронних заходів» на 2017 рік» та від 4 липня 2017 р. № 474 «Деякі питання використання коштів, передбачених у державному бюджеті за програмою 2401500 «Здійснення заходів щодо реалізації пріоритетів розвитку сфери охорони навколишнього природного середовища» на 2017 рік» здійснено розподіл за напрямками (заходами) коштів, передбачених у державному бюджеті, у тому числі на заходи з будівництва нових і реконструкції діючих потужностей очисних каналізаційних споруд.

Що планує Уряд робити для запобігання забрудненню Чорного та Азовського морів і поліпшення їх екологічного стану?

У рамках впровадження законодавства ЄС частину рамкових положень Директиви № 2008/56/ЄС про встановлення рамок діяльності Співтовариства у сфері екологічної політики щодо морського середовища було включено до проекту Морської доктрини України, що була розроблена Мінінфраструктури та перебуває на міжвідомчому погодженні.

У рамках проекту EMBLAS II, підготовлено проект програми моніторингу довкілля української частини Чорного моря, розроблена методологія оцінки стану морського довкілля.

У даний час фіналізуються результати дослідження з оцінки екологічного стану Чорного моря. Ця оцінка, зроблена відповідно до вимог Морської та Рамкової водної Директив ЄС, і стане основою Морської стратегії, орієнтовну структуру якої вже розроблено Міністерства.

Як Уряд планує зберегти, біологічне та ландшафтне різноманіття України?

Одним із основних засобів збереження біорізноманіття є формування національної екомережі – територіально єдиної системи територій з природними ландшафтами, цінними з точки зору збереження біо- та ландшафтного різноманіття, зменшення фрагментації біотопів, ландшафтів, екосистем (яка відбувається внаслідок будівництва мережі транспортних комунікацій (доріг, автострад), трубопроводів, водосховищ та пов'язаних з ними іригаційних споруд (дамб, гребель, насосних станцій), деградації природних середовищ існування (яка відбувається, в основному, за рахунок забруднення довкілля).

Тривають роботи з розроблення проекту Зведеної схеми формування екомережі як складової частини Генеральної схеми планування території України. З метою визначення основних елементів екомережі проводилися роботи з розроблення проектів регіональних схем формування екомережі.

Станом на 01.01.2017 затверджено 10 регіональних схем формування екомережі Автономної Республіки Крим, Вінницької, Житомирської, Закарпатської, Запорізької, Київської, Одеської, Тернопільської, Хмельницької областей, м. Києва та 47 місцевих схем формування екомережі – у Закарпатській (13 схем), Запорізькій (2), Луганській (4), Львівській (1), Полтавській (1), Тернопільській (1), Харківській (24), Чернівецькій (1) областях.

Розробляються та перебувають на різних стадіях доопрацювання і погодження 16 проектів регіональних схем формування екомережі (Волинської, Дніпропетровської, Донецької, Івано-Франківської, Кіровоградської, Луганської, Львівської, Миколаївської, Полтавської, Рівненської, Сумської, Харківської, Херсонської, Черкаської, Чернігівської, Чернівецької областей); розроблено 11 проектів місцевих схем формування екомережі у Вінницькій (4), Донецькій (2), Запорізькій (1), Харківській (2) та Чернігівській (2) областях.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 № 1196 «Про затвердження Порядку включення територій та об'єктів до переліків територій та об'єктів екологічної мережі» тривають роботи щодо формування переліків територій та об'єктів екологічної мережі. На даний час до переліків екомережі включено 597 об'єктів (в основному це території та об'єкти природно-заповідного фонду).

В рамках Угоди про асоціацію з ЄС прийняті і виконуються плани заходів щодо впровадження в Україні положень директив ЄС, що мають важливе

значення для збереження та використання біорізноманіття, а саме директиви 2009/147/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 30 листопада 2009 р. про захист диких птахів, директиви Ради 92/43/ЄЕС від 21 травня 1992 р. про збереження природного середовища існування, дикої флори та фауни.

Розглядаються питання затвердження планів дій щодо збереження та відтворення рідкісних видів тварин, зокрема, китоподібних, чорного лелеки.

Заплановано проведення дослідження щодо стану та чисельності популяції лося в Україні.

Наказом Мінприроди від 11.09.2017 № 333 затверджено Перелік видів тварин, що підлягають охороні на території Донецької області". Опрацьовується питання затвердження регіональних переліків видів тварин, що підлягають охороні, для інших регіонів України.

Які кроки робляться для створення умов розвитку заповідної справи?

Вперше за 25 років пріоритет «Збереження природної спадщини» включено до Плану пріоритетних дій Уряду на 2017 рік та Середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року, які затверджені розпорядженням Кабінету Міністрів України від 03.04.2017 № 275-р.

Постановою Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 № 385 затверджено Державну стратегію регіонального розвитку на період до 2020 року, відповідно до якої площа природно-заповідного фонду (далі – ПЗФ) у 2017 році повинна становити 11 % від площі держави, а у 2021 – 15 % відповідно.

Розроблено та подано на розгляд до Верховної Ради України проект Закону України "Про внесення змін до закону України "Про природно-заповідний фонд України" (реєстр. № 4551 від 04.05.2016), яким передбачено вирішити питання передачі повноважень від ліквідованих територіальних органів центрального органу виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища до обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, який на жаль до цього часу не прийнято, що значно стримує розвиток заповідної справи та ставить під загрозу збереження територій та об'єктів ПЗФ, особливо тих, що не мають власних адміністрацій. Прийняття цього Закону забезпечить відновлення системи державного управління територіями та об'єктами ПЗФ на місцевому рівні.

З метою розвитку ПЗФ уже в 2017 році подано на розгляд до Адміністрації Президента України три проекти указів Президента України про оголошення гідрологічного заказника "Приморський" в Запорізькій області, розширення території національних природних парків "Синевир" і "Зачарований край" у Закарпатській області.

Готується для подання на розгляд до Кабінету Міністрів України проект Указу Президента України "Про створення національного природного парку "Дніпровсько-Тетерівський" в Київській області площею 30402,3 га.

Ведуться роботи щодо погодження із заінтересованими сторонами розширення територій національних природних парків Карпатського, "Гуцульщина", "Верховинський" в Івано-Франківській області та "Черемоський" і "Вижницький" в Чернівецькій області, Ужанського – в Закарпатській області.

Готуються матеріали для створення національних природних парків "Нобельський" у Рівненській області, "Бойківщина" у Львівській області, "Західне Побужжя" у Волинській області, "Кремінській ліси" в Луганській області, "Куяльницький лиман" в Одеській області, "Холодний Яр" в Черкаській області, "Приірпіння та Чернечий ліс" в Київській області, "Кам'янська січ" в Херсонській області та інші.

Погоджено клопотання про створення ще 18 територій та об'єктів ПЗФ.

З метою запровадження європейських підходів до планування діяльності установ природно-заповідного фонду наказами Мінприроди:

від 21.08.2014 № 273 затверджено у новій редакції Положення про Проекти організації територій природного заповідника, біосферного заповідника, національного природного парку, регіонального ландшафтного парку;

від 11.09.2014 № 283 внесено зміни до наказу Мінприроди від 20.10.2000 № 171 "Про затвердження Знаків розрізнення, зразків, порядку та норм носіння форменого одягу працівниками служби державної охорони природно-заповідного фонду України";

від 29.10.2015 № 414 затверджено нову редакцію Положення про наукову діяльність заповідників та національних природних парків України;

від 26.10.2015 № 399 затверджено Положення про екологічну освітньо-виховну роботу установ природно-заповідного фонду".

Для забезпечення збереження та розвитку територій та об'єктів ПЗФ впродовж 2014-2017 років затверджено 125 положень про новостворені території та об'єкти ПЗФ та оновлено редакції положень про існуючі території та об'єкти ПЗФ, розглянуто та затверджено 20 проектів організації територій, з них 15 національних природних парків (Галицького, Приазовського, "Пирятинський", "Олешківські піски", "Зачарований край", "Дермансько-Острозький", "Подільські Товтри", "Хотинський", "Нижньосульський", "Дворічанський", "Верховинський", "Черемоський", "Нижньосульський", "Джарилгацький", "Кременецькі гори"), 3 природних заповідників ("Горгани", "Древлянський", Карадазького) та Хорольського ботанічного саду. До 18 проектів організації територій внесено зміни. Крім того, погоджено Проект організації території Київського зоологічного парку загальнодержавного значення, Проект утримання та реконструкції парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення "Більче-Золотецький парк", зміни до Проекту утримання та реконструкції парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення "Парк ім. Горького".

За цей же період, з метою забезпечення збалансованого використання природних ресурсів природно-заповідного фонду затверджено 389 лімітів на

використання природних ресурсів у межах відповідних територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення.

Мінприроди підготовлені, та Кабінетом Міністрів України схвалені розпорядження про надання дозволів на розроблення проектів землеустрою щодо відведення земельних ділянок у постійне користування для 14 установ ПЗФ загальною площею 53316 га.

За результатами проведених досліджень науковцями установ ПЗФ розроблено 211 наукових рекомендацій щодо здійснення природоохоронної діяльності, заходів щодо збереження рідкісних видів флори та фауни, створення нових територій та об'єктів ПЗФ. Для проведення постійних спостережень створено 994 постійні пробні площі та облікові маршрути.

В установах ПЗФ загальнодержавного значення створено 85 еколого-освітніх стежок загальною протяжністю 423,27 км; діють 37 центрів, музеїв або музейних кімнат, які є осередками проведення екологічно-просвітницької діяльності; за участі та організації фахівців установ ПЗФ діє 64 шкільних та студентських екологічних гуртків. Протягом 2016 року установами ПЗФ проведено 717 екоосвітніх акцій, свят та фестивалів, понад 4000 екскурсій, прочитано понад 2000 уроків та лекцій, надруковано 855 статей у друкованих ЗМІ та видано більше 100 різновидів інформаційних буклетів та листівок.

Лише в установах ПЗФ, які підпорядковані Мінприроди діє 173 туристичних маршрути протяжністю 3149,4 км., з них: 105 пішохідні, протяжністю 974,5 км; 34 вело – 1016,2 км.; 7 водні – 245,8 км.; 4 кінні – 39,0 км.; 23 інші (авто-, мото- тощо) – 873,9 км, а також створено 338 спеціально облаштованих місць для відпочинку. Щороку організовуються більше 100 фестивалів, свят, інших масових заходів.

Слід відмітити, що для створення умов розвитку установ ПЗФ Мінприроди видатки на їх утримання в 2017 році становлять 177,8% обсягу фінансування 2013 року.

Указом Президента України від 26 квітня 2016 року № 174/2016 створено в межах зони відчуження і зони безумовного (обов'язкового) відселення території, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи, Чорнобильський радіаційно-екологічний біосферний заповідник. До території Чорнобильського радіаційно-екологічного біосферного заповідника погоджено в установленому порядку включення 226 964,7 гектара земель державної власності, що перебувають у постійному користуванні у Державного агентства України з управління зоною відчуження, а це 87 % території зони відчуження і зони безумовного (обов'язкового) відселення.

Згідно із Положенням про Чорнобильський радіаційно-екологічний біосферний заповідник, до його основних завдань належить збереження природних комплексів та об'єктів на їх території, проведення наукових досліджень і спостережень за станом навколишнього природного середовища, розробка на їх основі природоохоронних рекомендацій, поширення екологічних знань, тощо.